

Юлія РІЗНИК, здобувач
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка, м. Київ
ORCID ID: 0000-0003-3631-9462

ТРОПИ ЯК ЗАСІБ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЇ ОБРАЗУ «СОНЦЕ» В МОВОТВОРЧОСТІ В. СТУСА

У статті досліджено особливості використання тропів як засобів мовної об'єктивізації образу «сонце» у мовотворчості В. Стуса. Проаналізовано ключові етнокультурні значення, використані поетом для вербалізації концепту сонце. Встановлено, що продуктивними тропеїчними моделями вербалізації поетичного простору В. Стуса виступають метафори, епітети та персоніфікації.

Ключові слова: мовна картина світу, індивідуально-авторська картина світу, тропи, образ «сонце», мовотворчість В. Стуса.

В умовах глобалізації та розширення духовних кордонів людини важливим питанням постає формування духовних та світоглядних цінностей, що утворюють етнос та відрізняють його від інших. Взаємодія мови, культури та свідомості народу впродовж тисячоліть утворює стійкі ментальні структури, що закріплюються в мові й акумулюють сконденсовані знання народу про світ, самих себе та інших, мають аксіологічну та гносеологічну функції.

Особливості лінгвалізації етнокультурного простору реалізуються в різних вербальних структурах, зокрема тропеїчній системі. Тропи як знаки мови, мислення і культури віддзеркалюють характерні риси етнопсихологічної ідентичності письменника та є важливим засобом моделювання етнічної картини світу.

Проблема експлікації мовної картини світу письменників, зв'язок індивідуально-авторської та народної картин світу стали предметом дослідження в роботах таких мовознавців, як С. Єрмоленко, В. Русанівський, Ю. Дядищева-Росовецька, Н. Данилюк, В. Жайворонок, Л. Лисиченко та інші. Сучасний розвиток мовознавства стимулює до нових досліджень, зокрема теоретичного поглиблення етнолінгвістичних і лінгвофольклористичних сту-

дій. Тому **актуальність дослідження** мотивована необхідністю вивчення механізмів вербальної об'єктивації етнокультурних кодів, встановлення специфіки мовної картини світу автора й етноміфопоетичної основи тропів як одиниць, які позначають національно-культурні стереотипи.

Метою дослідження є аналіз вербалізації образу *сонце* в складі тропеїчних засобів у мовотворчості В. Стуса.

Матеріал дослідження становлять вибірки зі збірок «Зимові дерева», «Веселий цвинтар», «Круговерть», «Палімпсести» та поетичні твори, що не ввійшли до збірок В. Стуса.

Теоретико-лінгвістичним підґрунтям для дослідження стали наукові розвідки, у яких досліджуються українська етнокультура й етностереотипи (В. Жайворонок, В. Красних, О. Комар, І. Заремська, О. Огуй), визначається специфіка функціонування етнічних компонентів у фольклорних та літературних текстах (О. Калита, С. Єрмоленко, В. Русанівський, Ю. Дядищева-Росовецька, Н. Шарманова, Р. Марків, Т. Єщенко), використовується лінгвістичний підхід до аналізу тропів (Н. Арутюнова, Н. Слухай, Н. Данилюк, М. Жуйкова, Н. Коломієць, О. Мисик, Л. Мацько, О. Селіванова).

У контексті досліджень мовної картини світу стереотипи є тією зв'язною ланкою, яка поєднує сприйняття, мислення і мову. «Етностереотипи становлять своєрідні константи мовної картини світу, оскільки через ці імена в концептуальну картину світу вплітається те побутове уявлення про світ, яке зафіксоване цією мовою» [9, с. 46].

Кожна мова містить особливий погляд на світ, тобто погляд носія мови як представника певної культури. Виходячи з цього факту, людина наділяє свою мову певними національно-етнічними й індивідуально-психологічними характеристиками. Якщо останні можна визначили на рівні ідіостилю, то національно-етнічні особливості глибоко закорінені в структуру мову, тому можемо визначити, що кожна мова визначається ідіоетнічними особливостями.

І. Голубовська зазначає, що ця «частина національно-мовних картин світу, яка втілює національну специфіку, утворюється внаслідок перекодування єдиного для всіх етносів мисленнєвого коду на вербальний у межах конкретної етнічної мови, що супроводжується накладанням національно-специфічних нюансів світовідчут-

тя, світоосмислення й світооцінки на універсальну логіко-поняттєву основу» [2, с. 11].

Оскільки тропи виникають внаслідок образності світобачення та її вербальної репрезентації, вони активізують мережу асоціацій, за допомогою якої усвідомлена реальність втілюється в мовній формі. Унаслідок співвіднесення асоціативно-образної системи з культурно-національними стереотипами, уявленнями й еталонами, тропи набувають культурно-маркованої конотації, виступають «експонентами культурних знаків» [10, с. 201].

Реальна картина світу – це частина об'єктивної дійсності, навколишній світ, що оточує людину. При цьому культурна картина світу – це своєрідне відображення реальної картини світу через призму усталених поглядів на світ. Така картина світу є унікальною для кожного народу, що проживає в специфічних історичних, географічних, кліматичних та соціальних умовах. Усі ці фактори формують своєрідний світогляд народу, що базується на національних стереотипах.

Ще конкретнішим є поняття національно-мовної картини світу, що об'єднує реальний світ, мовну свідомість та мову як засіб репрезентації навколишнього світу. Іншими словами, це «певний спосіб відображення сприйнятої реальності через призму мови та національних історико-культурних особливостей її носіїв. Мовна картина світу створюється конкретною лексикою, опредмеченням процесуальних знань та синтаксичними конструкціями, які відображають відношення між предметами сприйнятої дійсності» [3, с. 104].

Культурна картина світу є первинною щодо національно-мовної, але саме завдяки останній культурні поняття реалізуються та вербалізуються у мові й, відповідно, передаються наступним поколінням.

Етнічний концепт (або «лінгвокультурний факт» [2, с. 6]) є виявом взаємовпливу навколишньої дійсності, що оточує мовну спільноту, етнічної свідомості, суб'єктивної оцінності й духовної культури, саме він концентрує в собі лінгвокультурний зміст окремої мови. Зазвичай матеріалом для етностереотипів виступає флора і фауна, географічні й ландшафтні об'єкти, міфологія й інше.

Аналізуючи мовну експлікацію В. Стусом індивідуально-авторської картини світу як елемента національно-мовної картини світу, можемо стверджувати, що однією з продуктивних етнічних

констант є образ *сонця*. За допомогою тропеїчних засобів В. Стус продуктивно актуалізує народно-поетичні уявлення про *сонце* як про божественну силу, що сягають язичницьких вірувань слов'ян, на які згодом наклалося християнське вчення.

Поряд із прямою інтерпретацією константи *сонце*, що має визначення «центральне небесне світило сонячної системи, що має форму гігантської розжареної кулі, яка випромінює світло й тепло» [41, с. 564], поет реалізує низку уявлень про сонце як один із найважливіших для кожного народу природних об'єктів.

У творчості В. Стуса виразно виявляються слов'янські уявлення про *сонце* як символ Всевидючого божества, Вищої космічної сили, пов'язаної ще з язичницькими віруваннями. У язичницьку епоху сонце акумулювало образи таких богів, як Дажбог, Сварог, Купало, Ярило та Хорс. Такі вірування українців можемо простежити в складі наступних метафоричних конструкцій: *Трипільських сонць шалена коловерть / волого леться у трипалі руки / богів поганських* [7, с. 54]; *У прориви хмар ввірветься небо, / і доносить сонце громохке / вічності високу нетактовність* [7, с. 100]; *Чотири сонця відгорять вгорі, / чотирикрилий день відмайоріє. / Загрузнуть в ніч язичницькі бори. / Самі тіла жалобні бовваніють* [7, с. 54]; *Та прозимом осінь віє, / німує земля Сварога, / і сонце божєволіє, / бо ж холодно і волого* [8, с. 46].

Пізніше язичницький образ *сонця* поєднався із християнським віровченням. У творчості В. Стуса натрапляємо на метафоричні ряди, в яких сонце символізує вже християнського Бога: *Чи він не бог вам? Чи не він / Один – самого сонця син – / Вам уст не отверзав, не кликав...* [7, с. 155]; *Ночі врвала Варвара, / сонце йде за Різдом, / і чигає покара / за сусіднім горбом* [8, с. 36].

Ця семантика розширюється вірою християн у Суд Божий, що чекає на кожну людину. Тому сонце як символ Бога реалізується в образі справедливого судді та божественного правосуддя: *Карає сонце, а не гріє, / земля погорбилась тобі / від заворожених волось / на голові – до рук, до ніг* [7, с. 189] *Засвітяться сонця, як вовчі очі / у судну днину* [8, с. 108]. Таким чином, сонце постає символом верховної влади: *Снують думок рої / котрим немає ради / (смертельні перепади!), / а сонце всевідради / всеглядно постає* [8, с. 130]; *Колимське сонце стало сторч. / Бог ним махає, як ковадлом* [8, с. 91].

Також можемо відзначити метафори на позначення *сонця* як верховної правди та істини: *Я в вічності. За синьою горою / гірського кристалю, за самородком, / що у темниці темній сонця праг* [7, с. 137]. На основі цих прикладів простежуємо стійкий для письменника тип перенесення семантики Божої сили, Сина Господа та Божого суду, що їх ознаменують *сонце*.

Одним із найважливіших міфічних уявлень наших предків про *сонце* було ототожнення його з джерелом життя й початком світу, відсутність *сонця* – смерть і занепад природи й людини як її частини. Метафоричні конструкції поета актуалізують уявлення про творення *сонцем* світу (як фізичного, так і духовного): *той день, як від земної тверді / найперше сонце відійшло, / і той, що мітить знаком смерті / ще нерозгадане число* [7, с. 35]; *Запахи – п'янять / і вибирають; сонце рине в душу, / безобрійний витворюючи світ!* [7, с. 102]; *і сонця-світу з п'тьми виглядав / запаленим од вічного безсоння / і збожеволілої вкрай стихії / розкритим оком* [7, с. 205], *На ній і стій – і стій – допоки скону, / допоки світу й сонця – стій і стій* [8, с. 104].

Не оминає поетична думка автора й пробудження природи, прихід весни завдяки *сонцю*: *О, кара земле, окрай гори, / бери мене, бери, / спасибі, що вгорі кипить / сонце – угорі! / Спасибі, що росте трава / і що душа жива, / і що біліє голова, / і кільчитьса трава* [7, с. 54]; *Сміється сонце на воді, / і море – як натужне рвіння... / Весна – на кручі. Породіллею* [7, с. 274].

Семантика *сонця* як основного джерела світла й тепла проглядається у всіх збірках поета, тому в персоніфікованих конструкціях натрапляємо на дієслова *пече, гріє, горить, грає в пожежах*: *І усамітнених годин / цей опівнічний лід. / Як сонце посмерку пече! / Як приском обдає!* [7, с. 69]; *Накравив нам дорогу пізній глід, / земля осіння під ногами стогне, / і сонце огненне / лиша на вітті черв'ячковий слід* [7, с. 131].

Менш продуктивними в мовотворчості В. Стуса видаються порівняльні конструкції, що об'єктивують вищезгадану семантику: *Коли, немов сонця, горіли очі й пашило тіло в їхньому вогні* [7, с. 160]; *Дорогою – і теж / за метою / за прокльоном / за крику / високим як сонце горбом / ти раптово / зустрівся / із матір'ю* [7, с. 283].

Семантика тепла, дарованого *сонцем*, узагальнюється в образі літа: *Сонце пада, як дощ, / Сонце пада, як злива, / Сонце плавиться*

/ І стікає ринвами хмар. / Пий / Крізь соломинку променя / Літа / Червоне вино! [7, с. 169].

Як відомо, слов'яни боялися заходу сонця, адже він символізував кінець дня чи певного проміжку життєвого шляху. Більш масштабно цей страх виявлявся у тривалій відсутності тепла й сонячного світла – приход зими й осені. В. Стуса реалізує й ці значення у своїй поезії: *Ти все зрозумів. А зараз, / як сонце додолу сіда, / в тумані, неначе в угарі, / змаячена, плаче вода [7, с. 107]; І сонце падає і міддю чезне світ [7, с. 280]; Срібліє вересневий ліс, / а небо висне очужіле – / за сонцем і теплом стужіле. / Збери в кулак останні сили, / бо холод смерти серце стис [8, с. 114].*

Письменник також використовує семантику заходу сонця як приходу старості, кінця життя людини, рідше – закінчення певного життєвого періоду: *Вода застигла. Сонце відтремтіло. / Дитинство загубилось серед дня [7, с. 45]; Хилився зір старечий долі, / хилився стан старечий долі, / схилилось сонце на розповні, / збігала по щоках сльоза [7, с. 232].*

Схід сонця в народній картині світу асоціювався з народженням дням, радістю повернення світла й тепла, що простежуємо в поезіях В. Стуса: *Тут ніби зроду сонця не було. / Аж потім раптом бризнуло: збілів / бузок розквітлий, сосни бронзотілі / пірнули в крони, засьорбнувши день [7, с. 100].*

Продуктивними виявляються у В. Стуса прадавні народні персоніфікації та уособлення сонця діям і почуттям людини, що актуалізуються дієсловами *усміхається, йде, торкається, п'є, встає, спочиває, кричить* та інші: *Але перспектива – / уже затвердла. / Сонце йде за ліс [7, с. 43]; І добрий обрій висне над рікою, / І, виморене денною ходою, / Торкнулось сонце щедрої землі... [7, с. 153]; Гей на Вкраїні сонце п'є / росу добірну – випиває [8, с. 137]; і каже: вас я не неволю переступати мій поріг, / де сонце устає на сході і йде на захід спочивать, / де людської душі насподі панує мир і благодать [7, с. 203].*

Традиційно сонце уособлює людину, яка приносить радість і втіху для когось. У В. Стуса таке перенесення назви трапляється лише поряд з іменником *дівчина*: *Дівчата завше інакші / в своєму дівочому товаристві: / їхнім видом / відбивається кожен перехожий, / як хмарка на сонці [7, с. 114]; То сонце усміхається, / то дівчина вродлива [7, с. 219].*

У творчості поета *сонце* вербалізує ще одне фольклорне значення – воно є символом натхнення, доброти, висоти душі (що в уявленні народу сягає висоти *сонця*) і величі людини, головним моральним орієнтиром: *Це чорна зрада предків, / які підносили тебе / на вибухлих руках – з боліт / енеоліту, з мезозою / страшної хуги, з пащ звірів / тебе підносили, як сонце, / на в вірі здовжених руках* [7, с. 278]; *Передсвіт / залле прозрілі шиби, / і сонце піднесе в зеніт / сон нашої колиби* [8, с. 143].

Зберігаються у В. Стуса мотиви давніх вірувань щодо гри *сонця*, що засвідчені в купальських піснях: *Ось-ось і сонце виб'ється з-за лісу – натрапить на / стежину і дорогу, а виб'ється на пувівець – і гайда, і / виб'ється, і гайда, і радій* [7, с. 254].

Образ *сонця* в мовній картині світу В. Стуса представлений широкою палітрою епітетних сполук, що демонструє весь спектр уявлень про нього. Ці значення реалізуються завдяки одиничним якісним, відносним і присвійним прикметниками, іменниковим конструкціям.

Українці виробили низку означень *сонця*, залежно від його положення в небі, адже саме розташування *сонця* було основним часовим мірилом для народу протягом багатьох століть. У В. Стуса знаходимо епітети *ополудне, ранкове, пораннє, вечірнє*: *Вона заслухана у себе, / їй чути порухи дитини, / а хижє сонце ополудне / і небо жити не дають* [7, с. 92]; *П'ятиповерховий будинок, / що закриває від нашого вікна / ранкове сонце, / увесь в жовтневому темнуватому тумані* [7, с. 280]; *Куріло / пораннє сонце. Ледве мріли / біль-білі радісні хатки* [8, с. 139]; *вечірнє сонце, в соснах відхололе, / на жердці шмаття вимерзлого сплах* [8, с. 173]. Ці означення функціонують у творчості автора не лише задля об'єктивної характеристики розташування світила на небосхилі, а й для означення впливу *сонця* на душевний світ ліричного героя або ситуацію.

Важливим для аналізу видається використання поетом епітетів-оксиморонів *опівнічне сонце, нічне, схололе, чорне сонце*: *Нічні сонця, мені світайте, / бодай на день, бодай на мить. / Біда тут грає на басолі, / чорти казились по кутках* [8, с. 42]; *Лиш вечір той, і вітер, і печаль, / і ти – як грудка крику молодого, / світає під сонцем опівнічним / і виспокоїтись не дає* [8, с. 128]; *І усамітнених годин / цей опівнічний лід. / Як сонце посмерку пече! / Як приском обдає!* [7, с. 69]; *Стремлю напереваги з сльозою на щоці*

туди, де / на вгороді схололе сонце спить, де здавна серце бродить [7, с. 237]. Ці приклади ілюструють уявлення про сонце як не лише астрономічне явище, що має вплив на природу, а й важливий чинник психологічного самопочуття людини, воно приносить розраду, заспокоєння, відганяє нічні страхи.

Менш частотні епітети, які характеризують сонце щодо пори року – лише літнє й весняне, що асоціюються з відродженням природи: *А присталі тіні, / які ми волочили з давніх літ, / не підіймаються під літнім сонцем. / Бо тіням непотрібні пігулки* [7, с. 242]; *Отут щеза. Чия сльоза / На сонці провесни згоряє* [7, с. 170].

Осіннє й зимове сонце у фольклорі відображає уявлення про смерть природи, супроводжує тужливі настрої. Ця семантика у творах поета реалізується завдяки епітету *мертве*, що символічно демонструє відсутність світла й тепла: *Мертві більма осінніх калюж. / Мертве сонце загрузло в тумані* [7, с. 261].

Не менш важливими для етнокультурної картини світу є кольороназви. Поет звертає свою творчу увагу на контрастні (призахідні) кольори, що притаманні й етнічній свідомості, згідно з якою сонце вранці й увечері міниться, грає різними кольорами: *Скреготали по ньому / очима, руками, / і меркло, / і важніло од дум / фіолетове сонце / у тиші* [7, с. 212]; *І пелехата зелень, / і гуде / згори червоне сонце* [7, с. 277].

Відсутність або віддаленість сонця від землі асоціюються в народній уяві з тугою й самотністю особистості. Тому Василь Стус використовує епітет *високе*, щоби відобразити смуток і меланхолію ліричного героя: *Самота самоти. / В берег – крига. І сонце високе. / Черно-біла весна / між крижин, рябуватих охвиль...* [7, с. 93]; *Байдуже око мружить вік, / і часом віриться – немає / ніяких округтенств і лих, / а є тужаве, як сльоза, / високе сонце* [7, с. 302].

Сонце в уявленні поета є центром українського макропростору, тому натрапляємо на такі епітети: *Ярій, душе. Ярій, а не ридай. / У білій стужі сонце України. / А ти шукай – червону тіль калини / на чорних водах – тіль її шукай, / де горстка нас* [7, с. 8]; *Повсідались на житній соломі, / на трипільському сонці в саду* [8, с. 68]; *вона просмагла / від гару, вишневого сонця й розлуки* [7, с. 96]. Попри оказіональну природу деяких епітетів, вони відображають етнічні уявлення про центр буття народу, яким споконвічно сприймалося сонце. З таким значенням поет вживає й метафоричні конструкції:

Коли в мій сон заходить Україна – / то без калин, без соняхів, без сонць, / а в сутінках. Як удова, з оклунком [7, с. 250].

Отже, продуктивними художніми засобами, що вербалізують етностереотип *сонце*, засвідчили себе метафори, епітети та персоніфікації. Етностереотип *сонце* у творчості В. Стуса, об'єктивуючись у складі метафор, розкриває такі етнокультурні значення: символ язичницького та християнського Бога, Всевидючого боже-ства й Божої сили, що реалізується також в контексті Божого суду; верховна правда та істина; джерело світла, тепла і життя; початок світу; приємна людина; натхнення, доброта, велич. Услід за фольклорною традицією відсутність *сонця* у письменника асоціюється зі смертю і занепадом природи, старістю, закінченням певного життєвого періоду. Також поет реалізує уособлення *сонця*, уподібнення його людським рисам, зберігає мотиви стародавніх вірувань щодо гри *сонця*. Епітети, що характеризують розглядувану етноконстанту, описують її залежно від часу доби (*ранкове, поранне, ополудне, нічне*), пори року (*літнє, провесняне*), віддаленості від земної поверхні (*високе*), що відображають уявлення про вплив цього світила на життя природи й внутрішній стан людини. Епітети, що стосуються кольору *сонця* (*огненне, яре, фіолетове*) об'єктивують вірування в передбачення погоди й майбутнього, залежно від вигляду світила. Окремо варто виділити епітети-оксиморони (*опівнічне, нічне, схололе, чорне*), що вказують на вагомий вплив *сонця* на психологічний стан людини. *Сонце* як центр українського макропростору вербалізується епітетами *трипільське, вишневе, сонце України*. Наведені приклади можуть слугувати підтвердженням українськоцентричності мовної картини світу письменника, ще віддзеркалює онтологічно-аксіологічні виміри духовного життя українців. Етнічні мотиви збагачують творчість поета та підносять її до національного та загальнолюдського морально-інтелектуального рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Вежбицкая А.* Семантические универсали и описание языков / пер. с англ. А. Д. Шмелева за ред. Т. В. Булыгиной. Москва : Языки русской культуры, 1999. 780 с.

2. Голубовська І. О. Етнічні особливості мовних картин світу : монографія. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Логос, 2004. 284 с.

3. Єрмоленко С. Я. Мова і українознавчий світогляд. Київ : НДІУ, 2007. 444 с.

4. Жайворонок В. В. Знаки української етнокультури. Словник-довідник. Київ : Довіра, 2006. 703 с.

5. Комар О. С. Мовне вираження та символіка етнокультурних стереотипів. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2008. Випуск VI. С. 323-326.

6. Семашко Т. Ф. Мовні стереотипи із сенсорним компонентом в українській лінгвокультурі : монографія / за ред. Н. В. Слухай. Київ: Арт Економі, 2016. С. 477.

7. Стус В. С. Твори : У 4 т., 6 кн. / НАН України. Ін-ту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Відділ рукописних фондів і текстології. Львів : Вид. Спілка «Просвіта», 1994. Т. 1, кн. 1: Зимові дерева. Веселий цвинтар. Круговерть / підгот. тексти, упоряд. та склали примітки : М. Гончарук, В. Макарчук, Д. Стус; авт. передм. М. Коцюбинська. Т. 1, кн. 2 : Поетичні твори, що не ввійшли до збірок (1958-1971) / підгот. тексти, упоряд. та склали примітки М. Гнатюк, М. Коцюбинська, Д. Стус. 733 с.

8. Стус В. С. Твори : У 4 т., 6 кн. / НАН України. Ін-ту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Відділ рукописних фондів і текстології. Львів : Вид. Спілка «Просвіта», 1996. Т. 3. 685 с.

9. Теля В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. Москва : Наука, 1986. 312 с.

10. Шарманова Н. М. Коды культуры та їх репрезентація в усталених словесних комплексах. *Філологічні студії. Науковий вісник Криворізького державного педагогічного університету*. 2013. Вип. 9(2). С. 194-204.

Yuliia RIZNYK, applicant

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv

ORCID ID: 0000-0003-3631-9462

FIGURES OF SPEECH AS MEANS OF IMAGE «THE SUN» CONCEPTUALIZATION IN VASYL STUS' POETRY

The article examines the peculiarities of the use of tropes as a means of linguistic objectification of the image «the sun» in Vasyl Stus' poetry. It is defined that an ethnostereotype is a form stable mental structures that are enshrined in language and accumulate condensed knowledge of the people about the world, themselves and others, that is created due to the interaction of language, culture and consciousness and have axiological and epistemological functions.

Figures of speech as signs of language, thinking and culture reflect the characteristics of the writer's ethnopsychological identity and are an important tool for modeling the ethnic picture of the world. As a result of correlation of the associative-image system with cultural-national stereotypes, ideas and standards, figures of speech acquire cultural-marked connotations. The analysis of the linguistic explication of Vasyl Stus's individual-authorial picture of the world shows that one of the productive ethnic constants is the ethnostereotype the sun.

The sun in Vasyl Stus` poetry is objectified in metaphors, which reveal the following ethnocultural meanings: a symbol of pagan and Christian God, the All-Seeing Deity and the power of God, which is also realized in the context of God's judgment; the supreme truth; the source of light, heat and life; the beginning of the world; a pleasant person; inspiration, kindness, greatness. Following the folklore tradition, the writer associates the absence of the sun with death and the decline of nature, old age, the end of a certain period of life. Epithets that characterise the ethnostereotype describe it depending on the time of day (morning, noon, night), seasons (summer, spring), distance from the Earth (high), reflecting the idea of the impact of this light on the life of nature and the mental state of people. The color epithets of the sun (fiery, spring, purple) objectify the belief in the prediction of the weather and the future, depending on the type of light. Oxymoron epithets (midnight, night, cold, black) should be singled out, indicating the significant psychological influence of the sun on a person. The sun as the center of the Ukrainian macro-space is verbalized by the epithets Trypillia, cherry, the sun of Ukraine.

Keywords: *linguistic picture of the world, individual author's picture of the world, figures of speech, the image of the sun, poetry of Vasyl Stus.*

REFERENCES

1. Vezhbytskaia A. & Bulygina T. V. (Ed.). (1999). Semanticheskie universalii i opisanie yazykov [Semantic universals and description of languages]. Moskva : Yazyky russkoi kultury [in Russian].
2. Holubovska I. O. (2004). Etnichni osoblyvosti movnykh kartyn svitu [Ethnic features of linguistic pictures of the world] (2nd ed., rev.). Kyiv : Lohos [in Ukrainian].
3. Yermolenko S. Ya. (2007). Mova i ukraїnoznavchyi svitohliad [Language and Ukrainian world view]. Kyiv : NDIU [in Ukrainian].
4. Zhaivoronok V. V. (2006). Znaky ukraїnskoi etnokultury. Slovnyk-dovidnyk [Signs of Ukrainian Ethnoculture: Dictionary-Handbook]. Kyiv : Dovira [in Ukrainian].

5. Komar O. S. (2008). Movne vyrazhennia ta symbolika etnokulturnykh stereotypiv [Linguistic expression and symbolism of ethnocultural stereotypes]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*, 6, 323-326 [in Ukrainian].

6. Semashko T. F. & Slukhai N. V. (Ed.). (2016). Movni stereotypy iz sensorym komponentom v ukrainskii linhvokulturi [Linguistic stereotypes with a sensory component in Ukrainian linguistic culture]. Kyiv: Art Ekonomi [in Ukrainian].

7. Stus V. S. (1994). Tvory [Writings]. (Vols. 1(1-2)). Lviv : Vyd. Spilka «Prosvita» [in Ukrainian].

8. Stus V. S. (1996). Tvory [Writings]. (Vols. 3). Lviv : Vyd. Spilka «Prosvita» [in Ukrainian].

9. Telyia V. N. (1986). Konnotativnyj aspekt semantiki nominativnykh edinic [Connotative aspect of semantics of nominative units]. Moskva : Nauka [in Russian].

10. Sharmanova N. M. (2013). Kody kultury ta ikh reprezentatsiia v ustalenykh slovesnykh kompleksakh [Codes of culture and their representation in established verbal complexes]. *Filolohichni studii. Naukovyi visnyk Kryvorizkoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*, 9(2), 194–204 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції – 25.12.2021

Дата затвердження редакцією – 10.01.2022